

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Disputationum theologicarum (Primam etc.) occasione
Examinis Theologici Acroamatici B. Davidis Hollazii et
Thesium propositarum D ....Anno 172*. hor. [2.] defendet
... - Cod. Durlach 240**

Boye, Johann Ludwig

[S.l.], [1721-1722]

Theses theologicas de natura et indole [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-279804](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-279804)

THESES THEOLOGICAS
de

NATURA ET INDOLE

THEOLOGICÆ
Praside

Jo. LYDOVICO BOYE
Theologia Prof.
defendet

CAROLVS FRIDERICVS WAAG
Anno 1722. d. 23. Jan.

Thesis 1.

38

Theologia est Scientia practica ex verbo Dei scripto docens confirmans & defendens ea omnia quæ ad rectam et salutarem religionem pertinent; ut ejus opera homo peccator veram & summam hujus & alterius vite beatitudinem consequatur.

Thesis 2.

Ita vero generaliori & abstractiori, sed visitato tamen & proprio sensu Theologiam accipimus, prout illa non in renatos duntaxat, sed et irrogenitos cadere potest. Neque enim renati tantum, sed & irrogeniti ex verbo Dei scripto, docere, confirmare & defendere possunt, quæ ad veram & salutarem religionem pertinent. Satis hoc experientia docet unde non apparet, qui irrogenitis vera & proprie sic dicta Theologia dene-gari queat.

Thesis 3.

Rem acie minime tangunt, qui hic inter veritatem logicam & Metaphysicam distinguunt: & irrogenitorum Theologia veritatem quidem logicam concedunt: sed Metaphysicam prorsus denegant. Vel enim de doctrina, vel de habitu loquantur. Si de doctrina, hac Scriptura est conformis, atq; adeo logica vera, vera etiam est metaphysice. cum nihil illi desit quod ad essentiam verae doctrinae pertinet. Sin de habitu prorsus non apparet, qui illi veritas Logica tribui, metaphysica autem penitus abjudicari debeat.

Thesis 4.

Quando vero pii & cordati Theologi Museus, Bajerus, Rudraufius aliq; Theologiam irrogenitorum equivocam & improprie talem esse statuunt; ad eminentiorem Theologiae acceptionem &

39
definitionem attendunt: qua Theologum
actu ipso ad finem convenientem dispo-
nit; atq; adeo fidem simul & pietatem
includit. Fatemur utiq; Theologiam
irregentorum supposito hoc perfectioni
Theologia conceptu veram non esse.

Neq; tamen eminentior illa Theologia
acceptio generalem & communem, suo ta-
men modo propriam significationem
tollit: cum plures unius vocis significa-
tus, proprius, magis proprius, et pro-
priissimus esse possint.

Thesis 5.

Neq; vero hic vel a Scriptura vel a
modo loquendi Ecclesia usitato recedimus.
Quod enim ad Scripturam attinet, hoc
de notitia rerum sacrarum duplici ra-
tione loquitur. Nunc enim illam ut
emphaticam & affectivam describit: nunc
ut simplicem considerat: unde & scien-
tiam charitate, atq; adeo ipsa etiam
fide salvifica deservitam dare posse statuit.
conf. 1. Cor. 13 v 2, Scripturam Doctores

Ecclesia sequuntur: quibus hoc est per
quam familiare, ut notitiam rerum
sacrarum, ipsamq; Theologiam, nunc
totali sua perfectione definiant, prout
illa renatis est propria: nunc generalit
ri & abstractioni ratione describant, qua
in renatos pariter ac irrogenitos cadere
possit.

Thesis 6.

Cum questione de veritate Theologia
irrogenitorum alia connectitur: an The
logia, qua in irrogenitos cadit sit spiri
tualis & supernaturalis? an mere litera
lis & naturalis? qua rectius Philosophia
de rebus sacris, quam Theologia dici de
beat? de qua distincte & per certas posi
tiones respondendum erit.

Positio 1.

Theologia irrogenitorum non est spiri
tualis eminentiori illo sensu, ad quem
Theologi orthodoxi attendunt: dum noti
tiam rerum sacrarum ea Scriptura hau

stam aliam literalem, aliam spiritua-
lem esse statuunt. Spiritualem namq[ue]
 notitiam illam demum appellant, qua
 est ad usus à Spiritu S. intentos tra-
 ducta, & cum plena illuminatione, pijsq[ue]
 cordis motibus conjuncta. Sed talis
 non est Theologia irrogenitorum: unde
 nemo erraverit qui illam in oppositione
 ad notitiam spiritualem modo explica-
 tam, mere literalem dixerit. Cum enim
 notitia literalis spirituali contradi-
 stinguatur, voce illa cognitio theoretica
 & speculativa intelligitur, qua fide in
 Christum, & qua cum illa coharet, vi-
 ta sanctimonia destituitur.

Positio 2.

Nihil vero hic negotij cum Fanaticis
 nobis esse volumus, qui conceptus rerum
 sacrarum ex verbo Dei haustos notitia
 literalis nomine traducunt, omniq[ue] vir-
 tute & potentia divina destitutos esse sta-

tuunt: contra ea vero nescio quam noti-
tiam spirituales commendant, quae
ex immediata Spiritus S. illuminatione
& luce quadam interna proveniat. Neg-
enim conceptus ex verbo Dei hausti, vir-
tute & potentia divina sunt vacui: ne-
que alio modo illuminatio nobis hodie
obtingit, quam per verbum Dei quod in
scriptis Prophetarum & Apostolorum
continetur. Sed de hoc alibi ex iusti-
tuto dicendum.

Positio 3.

Quamvis notitia rerum sacrarum ex
Scriptura comparata in irregeneratis non
sit absolute spiritualis: nihil tamen
obstat, quo minus eandem certo respectu
et secundum quid spirituales dicamus.
Cum enim illa sit ex Scriptura desum-
pta, per quam Spiritus S. gratiam sa-
am docentem exercet, huic tanquam auto-
ri et causa agenti principali est adscriben-

41

da: atq; ades hoc intuitu recte spiritua-
lis appellari poterit. Huc vero & alii
respectus ab objecto et sine desumpti
pertinent: satis digni qui hic in con-
siderationem venire, et fundamentum
denominationis praeberere possint. Namq;
si objectum spectes circa ea qua sunt
spiritus Dei, hoc est veritates coelestes
versatur, qua spiritum s. illuminantem,
pulsantem & operantem in dissolubi-
li vinculo connexum habent. Sin fi-
nem consideres eo tandem ex intentione
Dei est comparata ut effectus spiritua-
les in homine producant eundem conber-
tant, regeneret, renovet et salvet.

Positio 4.

Patet ergo simul, quid de quaestione
illa: an irregentus possit dici Doctus,
δακτος hoc est a Deo Doctus. sit statu-
dum. Scilicet uti ab homine docti di-

cuntur, qui notitiam, quam habent, ex
verbo hominis compararunt; ita ab eo
docti illi merito censentur, qui notitiam
quam possident, ex verbo Dei per gra-
tiam Spiritus S. doctentem accepe-
runt. Esto, regentos qui per gratiam
inhabitantes Spiritus S. sunt per-
fecte illuminati demum κατ'ἔξοχην
theodidactos dici et censerī posse. Ne,
que tamen exochicus ille significatus
aliam penitus tollit, cum nostrum
non sit gratiam Spiritus S. doctentem
quam Scriptura ad omnes omnino homi-
nes, modo sint dociles, extendit, tam
angustis cancellis includere, ut solis re-
gentis competere possit.

Positio 5.

Theologia irrogenitorum non est na-
turalis sed supernaturalis. Neq; enim
hic ad vires natura, quas in acquirenda
Theologia non nihil valere in procedentibus

disertatione diximus, sed ad principium
cognoscendi & objectum, a quibus suam
 alias scientia denominationem accipi-
 unt potissimum attendendum venit.

Cum ergo principium notitia Theologi-
 ca sit supernaturale, objectum quoque
 ita comparatum, ut principis rationis,
 qua naturalem notitiam gignunt, sit
 longe superius et sublimius, nemo ave-
 ritate aberraverit qui Theologiam
 irrogenitorum supernaturalem dixe-
 rit.

Positio b.

Est vero & illud hic sedulo tenendum,
 quod vires natura ad acquirendum ha-
 bitum Theologicum, illum etiam qui in
 irregenos cadit, minime sufficiant.
 Quamvis enim illis ad sensum verborum
 Scriptura consequendum valeant, in
 illis praesertim dictis, quae sua quasi
 luce radiant: eo tamen non sunt compa-
 rata, ut res ipsas, mysteriosas potissimum,

citra super naturalem Spiritus S.
illuminationem percipere, et assensu
divino veritates coelestes comprobare
possis. conf. 1 Cor: 2. v. 14. Enimvero
nihil illorum quae sunt Spiritus Dei in-
genitum, sed docilem, et ex verbo Dei
illuminatum percipere, omnique assensu
divino etiam generali et actuali desi-
tutum esse nemo dixerit.

Positio 7.

Satis haec docent Theologiam irrego-
nitorum non esse dicendam Philosophiam
de rebus sacris. Namque Philosophia
ad naturam: Theologia ad gratiam
pertinet. Illius principium est ratio.
Theologia revelatio in Scripturis
contenta. Ad Philosophiam Spiritus
S. concursu generali influunt: sed ad no-
titiam rerum theologicarum etiam
in irreginito speciali & supernaturali

modo concurrat. Bene Venerandus Fört,
 Schius in Nucleo contro. Sacrar. Diss.
 § 15. p. 12. concludit: Quae facultas,
 promptitudo habitus comparatus est
 peractus, ex verbo Dei excitatus, ita
 inseparabilem secum habeat, con-
 iunctum Dei supernaturalem excitantem,
 pulsanter, operantem, aliquando
 effectibus abs subjecto receptis,
 aliquando obresistentiam omnimodam
 excessis & rejectis, illa nullo modo Phi-
sophia circa res sacras, multo minus
falsa Theologia, aut aquivoce talis
absolute, aut diabolica dici potest.
 Quid enim, num vires a Spiritu S. ex
 verbo Dei excitatae sunt Philosophia?
 num Philosophia secum habet conjun-
 ctum Spiritum S.? Coniunctum Dei su-
 pernaturalem? num e Scriptura excitata?

num Diabolica, quæ à Spiritu S. exci-
tata et ad conversionem directa Theo-
logia? num falsa quæ intime secum
habet Spiritum S. Resistencia est
Diabolica, non donum ipsum: nec falsa
dici potest: nam quod in suo genere ve-
rum est suæ requisita habet substan-
tialia, falsum nequaquam est.

Thesis 7.

Theologia partes sunt: Exegetica,
Didactica, sub qua Theticam & Moralem
comprehendimus, deniq; Polemica.
Quas enim alii addunt, Theologia species
hae peculiare illius partes haud con-
stitunt: sed in mera Theologia Exe-
getica, Didactica et Polemice appli-
catione consistunt.

Thesis 8.

Theologia recte præceptis methodi-
cis comprehenditur et in systemate
proponitur. Hunc enim in finem

Deus Doctores constituit, ut quae
 in Scriptura sparsim sunt tradita, cer-
 to ordine & methodo dirigantur expli-
 centur, vindicentur & ad usus saluta-
 res transferantur. Atq; in hoc se duccem
 Theologis Deus ipse praebeat, dum agen-
 da in decalogo, petenda in oratione Do-
 minica, media salutis in tabulis vo-
 cationis Paulinae Act. 26. v. 18. sapien-
 tissime ordinavit.

Thesis 9.

Theologia Polemica, qua veritates
 divinae rite formatae controversiae sta-
 tu argumentis solidis confirmantur
 & ab exceptionibus & objectionibus adver-
 sariarum vindicantur & defenduntur,
 in Ecclesia militante, cui cum diabolo
 instrumentis illius, hostibus scilicet ve-
 ritatis coelestis, perpetuus est conflictus,
 prorsus est necessaria.

